

MIRRORING MAJESTY

ויקהל תשע"א

1

Arts and Science

Making the Laver

8 He made the Laver of copper and its base of copper, from the mirrors of the legions who massed at the entrance of the Tent of Meeting.

2

38.

8. **קמריאת העבאת** — From the legions of mirrors. The Laver [Kiyor] was a very large copper basin in the Tabernacle Courtyard from which the Kohanim were required to wash their hands and feet before performing the service. It was not made of copper from the regular contributions, since the Laver is not listed below (vs. 38-39) among the items that were made from that copper. Our verse tells us that the Laver was made exclusively from the brightly polished sheets of copper that women used as mirrors, in those days. When the call went out for contributions, the women came with their copper mirrors and piled them up at Moses' dwelling, which, until the erection of the Tabernacle, was known as the *Tent of Meeting* (33:7). Moses was reluctant to accept such gifts for the Tabernacle, because they had been used to incite lust. God told him he was wrong, however, because these very same mirrors had been instrumental in the survival of the nation. In Egypt, the men had come home at night exhausted from a long day of backbreaking labor in the fields, and the women had

used their mirrors to help entice them to continue normal family life. Thanks to this, legions of Jewish children were born. To the contrary, God said, not only should the mirrors be accepted, they should be used in their entirety to make the Laver. [The reason the Torah does not give a specific size for the Laver is that every single mirror had to go into it, no matter how big it would become — so sacred were those mirrors (Ibn Ezra).] The Laver was unique in that its water would be used in the future to bring peace between husband and wife by proving the innocence of women accused of adultery (see Numbers 5:17,28). Thus, the implements that brought husbands and wives together in Egypt were used exclusively to fashion the utensil that would end suspicion and animosity within families (Rashi).

אשר צבאו — Those who massed. The women massed at Moses' tent to bring their mirrors (Rashi). The women had always massed at Moses' tent to pray and hear the teachings of God (Onkelos), and to rid themselves of the temptations and base pleasures of this world (Ibn Ezra)

מוסר

מאמר 1

שיחות

3

דרך

ויקהל א'

ביום

רפח

4

א' ק' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

וענין נפלא בזה מצאנו בפרשת סוטה, שהיו בודקין אותה אם היא טמאה, והבדיקה היתה מעשה נסים, ומן המים שהיו בכיור היתה נעשית, ועיני רש"י (שמות לח ט) שכתב בטעם הדבר: "והיה משה מואס בהן [במראות הצובאות] מפני שעשוין ליצחק", אמר לו הקב"ה, קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים וכו', ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו, להשקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה, הרי שעל ידי כוונתם הטוהרה של הנשים לבנות את כלל ישראל ולפרות ולרבות נכנס בכיור שנעשה מן המראות כח נפלא זה, שעל ידו בודקין את הסוטה, והוא המשכין שלום בין איש לאשתו. כמה גדול הוא האדם, שעל ידי טהרת לבו בכוחו לקחת דבר מאוס ולהכניס בו קדושה כה רבה עד שהוא נעשה "חביב מן הכל", וניתן בו הכח לשום שלום בין איש לאשתו.

ויש להבין את הנאמר בדבר ה' למשה: כי אלו חביבין עלי מן הכל, מדוע חיבב הקב"ה מן הכל את מראות הצובאות?

ועוד, מדוע נצטווה משה לעשות את הכיור דוקא מאותן מראות, ולא * כלי אחר במשכן?

הזכרנו פעמים מספר במאמרינו הקודמים, שעיקר תכלית האדם הוא לקדש את חומריותו, וזו היתה כוונת הקב"ה בבריאת האדם, לבלוא נשמה קדושה בתוך חומר - גוף גם ועב כדי שתכיר הנשמה את בוראה דוקא מתוך חומר, ועוד שתשתלט על דרישות גופה שהיא בתוכו, ותגביר את השכל על הרגשות והרצונות הטבעיים, ובכך האדם מבצע את תכלית תפקידו בעולמו.

וכמה שהחומר הינו גם ביותר ומושך ביותר את רגשות הגוף לתאוות * ורצונות - כשאדם מקדש את אותו חומר בכך שמשתמש בו לקדושה, הרי שמתעלה האדם באמצעותו יותר ויותר.

ב. כבישת תמדת הממון - תכלית קדושת החומר ממון, הוא מהדברים המושכים ביותר את האדם בעולם לרצונות גופני, עד שכמעט וחשוב הוא לאדם יותר מגופו, כמבואר בחז"ל, דלכך נכתב בתורה "בכל מאדך" - בכל ממוןך, יש אדם שממונו חשוב לו יותר מגופו. וכל תאוות האדם לצבור הון ולהרבות כסף וזהב, אם מקדש האדם את עצמו בחומריות זו של כסף וזהב, הרי שמתעלה הוא ביותר, לפי שהצליח לקחת את הדבר החומרי ביותר שיש בכוחו למשוך הרבה את רצונות האדם לחומר, והשתמש בו כהוגן, הן בחלק ה"סור מרע" להזהר מגזל ואונאה עד קצה האחרון, והן בחלק ה"עשה טוב" כגון להפריש מממונו לצדקה וחסד, להוצאות שבתות ויו"ט, להוצאות החזקת תלמודי תורה ותלמידי חכמים וכיוצא, הרי שזוהי נתקדש האדם ונתעלה מאד.

ג. הגובר על חמדת ממונו - תשובת המשקל הוא לעוונותיו

ולכך מעלת הצדקה נשגבת ונעלית מאד, ויש בכוחה לכפר עוון, וכנאמר: "חטאיך בצדקה פרוק", שעניינו לכאורה שוחד ממש, כביכול לשחד את הקב"ה בממון לכפר לנו על עוונותינו.

ואל תתמה על ענין זה של "שוחד", שהרי כבר נאמר ב"מדרש תהילים" (י):

"מלפניך משפט יצא" - אמר הקב"ה לישראל: בני, עד ששערי תפילה פתוחים עשו תפילה ותשובה, שאני נוטל שוחד בעולם הזה, אבל משאני יושב בדין לעוה"ב, איני נוטל שוחד, שנאמר: "לא ישא פני כל כופר ולא יאבה כי תרבה שוחד", עכ"ל.

ואחת מפעולות התשובה היא צדקה, כמבואר ב"שערי תשובה" לרבנו יונה, הרי שהקב"ה נוטל שוחד צדקה המכפרת עוון בעוה"ז, ואם הקב"ה נוטל צדקה לכפר בה עוון, בודאי שכך הוא. האמת והצדק לשופט כל הארץ א-ל אמונה ואין עוול, והטעם, לפי שיש בכך "תשובת המשקל" ממש, והוא בזה שכופה האדם את יצרו בדבר החביב עליו כנפשו, וישנם עוד כאלה כאמור שממונם חביב עליהם מנפשם, ונותן האדם את החביב עליו ביותר לכבוד ה', הרי שכאן ביצע את תכליתו שהיא להכיר את ה' מתוך החומר ולשעבד את החומר לצורך עבודת קונו, לכן מידה כנגד מידה יכופר עווננו, שהרי מה היה עווננו? הלא בכך שנתפתה לחומריותו ושעבד את נפשו הקדושה לחומר, ועכשיו כתשובת המשקל משעבד את חומריותו החביבה לו כנפשו - לנפשו הקדושה, ולכן בכך מתכפר עווננו.

זהו בענין חמדת ממון, שהיא מהחמדות הגדולות המושכות ביותר את הנשמה לשעבדה לחומר, כי ככל שיתגבר האדם בדבר שנפשו חושקת בו ביותר, כן תזדכך בכך חומריותו ביותר, ויסתלקו המסכים המאפילים על עיניו מלהכיר ולראות את האמת. כמו כן ביצרא דעריות שהוא כמו כן מהרצונות העוים ביותר של חומריות הגוף, הזוכה לכוף את יצרו בזה - קדוש יאמר לו.

8 ד. חפץ שכבש בו האדם את יצרו - נהפך לחפצא של קדושה

בנות ישראל נטלו את המראות שעשוין ליצר הרע להתקטט בהן לעבירה, והשתמשו בהם לקדושה לשם שמים, ומה גם שהיה להם פיתוי גדול להיכדל מבעליהן המוכים והמשועבדים וללכת לעם אחר - מצרים, שהם האדונים והשליטים, ואילו בנות ישראל שמרו אמונים לעמם, ליחוסם, ועודדו את בעליהן בפיוס ובנחמה על מנת לשמור על יחוסם שלא יתערבב, וכנאמר בגמ' (סוטה יא): בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, ואם כן הרי שיש כאן כפיית יצרא דעריות לשעבדו לקדושה, אין חביב אצל הקב"ה יותר מזה.

משה רבנו מאס בהן באותן מראות, לפי שמצד עצמן עשויים לעבירה, אמר לו הקב"ה: חביבין הם עלי מן הכל, דוקא בגלל שעשוין המה לעבירה, ובפרט לעבירה של עריות המושכת את לב האדם במאוד, ועם כל זה אחר והצליחו בנות ישראל להשתמש בכלי זה לקדושה, כאן נמצא ביצוע התכליתי ביותר של האדם עלי אדמות, לכך חביבין עלי מן הכל.

וביותר הוא שקדשו בנות ישראל את עצמן גם במותר, שהרי מיצרא דעריות ממש היו ישראל גדורים במצרים, אלא עוד נשתמשו באותן מראות לשם שמים להרבות את עם ישראל בעידן של גזירת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, א"כ הגדילו לעשות, שלא די שלא השתמשו באותן מראות לאיסור ועבירה והיו גדורים מן העריות, אלא עוד שנשתמשו בהם לקדושה ולשם שמים, זו העבודה התכליתית של האדם - דהיינו שלא רק שלא להשתמש עם החומריות לעבירה, אלא * עוד ליקח את החומר ולהשתמש בו לקדושה.

א"כ המראות הללו היו לעדות סגוריא על עם ישראל בהתקדשותן לה', עד שנהיו חפצא של קדושה, הראויים להיעשות בהם כלי במקדש - כוור.

ה. חפץ שנתגבר בו האדם על יצרו הוא גופו עדות לנצחונו

זהו הנאמר על האדם (תענית יא, א): שלעתיד מי מעיד בו? קורות ביתו ואבני ביתו של אדם מעידין בו ליום הדין. ולכאורה מדוע נצרך * שאבני ביתו וקורות ביתו יעידו בו, וכי חסר עדים שצריך דוקא את אלו, והלא נאמר: "וביד כל אדם יחתום", ואמרו חז"ל (תענית יא, א) שהיא נשמת האדם החותמת ומודה על מעשיה שעשתה בעולם, ומה נצרך לעדות קורות ואבני הבית.

אלא מושג "עדות" תהווה בב' אופנים, או באופן של ראייה והוכחה למעשה הנעשה שלא יבוא מישהו ויכחישו כענין כל עדות שמעידים ב' עדים על הדבר שנעשה, שאז אין הדבר מוכח אלא מכח

עדותן של העדים ומבלי עדותן לא יודע דבר, והו אופן אחד של עדות. ועוד תתכן עדות מכח המציאות הנראית בעין, וגם ללא עדות העדים מוכח הדבר שכן היה המעשה, והוא ענין שקורות של אדם יעידו עליו לעתיד לא מצד עדות ראייה כמו של ב' עדים, אלא שהקירות והאבנים מצד עצמם יהיו מציאות שתוכיח מצד עצמה מה עשה בהם האדם, וכנאמר (חקוק ב, א): "אבן מקיר תזעק", כי יהיו אבניו וקורות ביתו של האדם חפצא של קדושה מצד מציאותם כשישתמש בהם לקודש, ולהיפך, ח"ו להיפך.

וכענין המבואר במסילת ישרים:

ואם תעמיק בענין תראה, כי העולם נברא לשימוש האדם, אמנם הנה הוא [העולם] עומד בשיקול גדול [כלומר חומריות העולם עומדת בהכרעה גורלית], כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוארו הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו [לפי שבאמצעות העולם וחומריותו קלקל האדם, לכך העולם נעשה לו כמסייע לדבר עבירה ונתקלקל], ואם הוא שולט בעצמו, נדבק בבוארו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבוד בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו [לפי ששימש לו כאמצעי לעבודת ה'], כי הנה עליו גדול הוא לבריות כולם [כולל הדומם כאבנים וכמו שמבואר להלן] להיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך... כמבואר בענין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו, ואמרו בחולין (צא ע"א): אמר רבי יצחק מלמד שנתקבצו כולם למקום אחד. והיתה כל אבן אומרת: "עלי יניח צדיק ראשו".

הרי שהחפץ הדומם מתעלה למעלה עליונה בהשתמש בעליו בו לקדושה.

והוא כענין טבילת כלי של נכרי, עצם היותו בבעלות הנכרי שורה עליו טומאה והכלי מצד עצמו עד לכך, גם אם לא נשתמש בו עדיין הנכרי בפועל. וסיפר הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הגאון ר"א זלמן מלצר זצ"ל, שידע להבחין בין כלי טבול ללא טבול, כי היה

רואה שם הוי"ה על כלי טבול, וכשסיפרו זאת להרב מבריסק, אמר שאין זה אצלו פלא על הגאון ראז"מ זצ"ל.

ועוד מבואר בדברי המסילת ישרים: שהחומר משתוקק לשרת את * האדם השלם, והחומר עצמו מקבל עליו בשמשו את האדם השלם, וא"כ נישא ק"ו, ומה חומר שלא השתמש בו הצדיק בפועל לעבודת קונו, עם כל זה מקבל הוא עליו אפילו רק בכך שישתמש בו

האדם השלם פעם אחת, וכגון להניח ראשו עליו בלבד או שיעשה בו יותר צרכיו, על אחת כמה וכמה שמקבל עליו אותו חומר כאשר משתמש בו הצדיק בתמידות בפועל לעבודת קונו כמו קורות ואבני ביתו, שבאמצעותם ישב יום ולילה ולמד תורה, על אחת כמה וכמה שהם מתעלים בעצם עצמותם, ומשמשים עדות זכרון מצד מציאותם, והעדויות כאמור לא בדרך עדות על המעשה מבחוץ, אלא שמצד עצמם אותם חפצים הינם עדים למעשה האדם, כי מהותם מוכיחה מתוכם, והוא כאלף עדים שנתקדשו במעשי האדם, וכאמור שבאם נתעלה ונתקדש האדם מציאותם נהפכת להיות מציאות של קדושה.

והנה במראות הצובאות ישנה התעלות נוספת לאותו חומר, לפי שבאמצעותן כפו יצרן ושעבדוהו לקודש, לפי שעשויון המה לעבירה ונשתמשו בהם לקדושה, אם כן על אחת כמה וכמה שמצד עצמם נהפכו מחומריותם להיות חפץ של קדושה ממש מחמת שכפו את יצרן באמצעותן, בכך שנשתמשו בהם לשם שמים, ולכך נתעלו עד כי ראויים הם להיות כלי במקדש ה', וממילא המה עדות לצדקת האדם.

3 ו. מראות הצובאות - דומם החביב יותר מהכל

ובמראות הצובאות מצינו לשון חביב עלי מן הכל, מכיון שיש כאן התעלות של דומם שהוא רבוא יותר מהתעלות של חי, נחמורו של רבי פנחס בן יאיר שידע להבחין בין טבל למעורר (כמובא בירושלמי דמאי פא ה"ג), וכמו כן במעשה הפרה (מדרש עשרת הדברות, פסיקתא רבתי פ' יד), שידעה להבחין בין שבת לחול.

וחיך הגיע דומם זה להתעלות כה גדולה של חביבות אצל הקב"ה, הטעם הוא דככל שקשה ההתנתקות מחומר כזה שמשמש

לחומריות במידה יתירה, ובפרט כשמיועד הוא לעבירה והופכים אותו לצורך רוחני - מקבל אותו חומר מעלה יתרה, וכאן נתעלו המראות להפך, לכלי קדוש במיוחד, מצד ההתגברות של בנות ישראל, לכך באמצעותן נחשב לכלי החביב מן הכל, היות והיתה כאן התגברות בעוצמה אדירה לקחת כלי המיועד ליצר הרע - יצרא דעריות הקשה מן הכל - ולהופכו לקודש, לכך קבל כלי זה חביבות יתירה מן הכל.

ז. שולחנו של אדם מכפר עליו בהיותו מתקדש

במעשה חומר של אכילה

וכמו שמצינו בדברי חז"ל (חגיגה כו ע"א), דבזמן שביהמ"ק קיים מזבח מכפר על האדם, ועתה שולחנו של אדם מכפר עליו.

ומה הביאור שולחנו של אדם מכפר עליו?

כשאדם מקדש אכילתו, לאכול אכילתו במתינות ולא בהלעטה ובלזילה, אלא כאוכל לפני המלך, ואוכל כמות הנצרכת לקיומו ולא מרבה במותרות ובתענוגים, וכמו כן כוונתו באכילה כדי שיהא לו כח לעבוד את קונו, הרי שאכילתו נחשבת לקרבן ומכפרת עליו, הוא אוכל ושותה ועוונותיו מתכפרים כדוגמת הקרבן: "כהינם אוכלים ובעלים מתכפרים", ובכאן הבעלים עצמם המה האוכלים והמתכפרים גם יחד, והטעם לפי שעושיין מעשה הבהן, שהיה אוכל הקרבן בקדושה ובטהרה ומכיון לקיים כל מצוות ה' התלויות באכילת הקרבן, ובכך היה מקדש את חומריות הבהמה להופכה לחפצא של קדושה, ובוה היתה כפרתו של החוטא, שלקח את נפשו נפש אלקית והפכה לחומרית בעונו אשר חטא, ונטה אחר הבהמיות והחומר להפוך הקדושה לחומר, כפרתו היא בכך שיטול בהמת חולין ויהפכה לעשות בה מעשי קודש, ובזה תיקונו.

כמו כן היום שאין ביהמ"ק, אדם שנטה אחר חומר בהמיותו וחוטא לה, שולחנו יכפר עליו, כשיבא לשולחן אכילתו שהוא בעצם מעשה בהמה - לאכול ולשתות, ויקדש את אכילתו, ויהפוך בכך את החומר לקדושה, הרי שבמידת משובתו כך תהא תשובתו.

יא. האדם בהכנתו למצוה מעורר קדושת המצוות

עליו, ולא שהמצוות מצד עצמן יעוררוהו לקדושה

וכאן נבחר נקודה שרבים טועים בה, ומתבטאת היא בהרכבה ממצוות התורה.

לדוגמא תפילין, לבני אדם נדמה שהתפילין הם מקדשים את האדם, וכמה שהסופר יותר ירא שמים וכותב למהדרין, כך יזכה המניחם מיד להרגיש את קדושת ה' חופפת מעליו.

ויו טעות.

האדם הוא שמקדש ומחזיק את קדושת התפילין עליו, אדם שאינו נזהר בקדושת תפילין כראוי, ומחשבותיו אינם כראוי, לא ירגיש קדושת תפילין, ואף שיכתבם סופר קדוש כר"מ בעל הנס שהיה סופר, והטעם הוא משום שאין ערך לתפילין מצד עצמם אלא מצד האדם המכין כלים לקבל את אור קדושתן. אולם זה נכון שככל שהסופר הינו במעלה של קדושה יתירה, וכותב תפילין בקדושה יתירה, אזי כשיכין האדם המניחם עצמו כראוי - יוכל להרגיש ביותר קדושת התפילין כשהם עליו, אולם לעולם אין הדבר מתחיל מהתפילין אלא מהאדם.

ואדבא, יתכן שככל שהתפילין נכתבו בקדושה יותר, והאדם המניחם אינו מכין עצמו כראוי, פגמו קשה וגדול יותר.

וכמו כן כל המצוות: כציצית סוכה ד' מינים אכילת מצה ויין בפסח וכדומה.

ולכן רואים אנו דבמצוות הנזכרות ישנם אנשים שמרגישים בהם עליה מיוחדת והתרוממות בהשגה גבוהה להתלהב ולכסוף לה, וישנם כאלה שלא מרגישים כלום בפנימיותם, ואף שבחיצוניות יתכן שרכשו את המצוות הנ"ל באופן המהודר ביותר, כי העיקר תלוי בהכנה הפנימית של האדם שהוא המנוע של כל החיות והקדושה, וכשכלו לבקש וטהור, אזי מיד פועלים כל המצוות שנצטוונו עליהם לרוממו ולהלביבו בייתר שאת לעבודת ה'. ובמילא כשהאדם נקי וטהור,

מראות הצובאות נקבעו לעשיית הכיור, ופירש"י מדוע דוקא נעשה מהם הכיור? כדי שמהם תשתה הסוטה מים לבדיקת טהרתה, וישוב השלום בין איש לאשתו על שקינא לה בעלה ששטתה תחתיו.

עיקר קדושת האיש היהודי היא בבית היהודי, אדם מקים בית ונושא אשה אין זה מעשה חיצוני גרידא, זהו בנין בית לה, ועל כך מצינו הבטחה יחודית ביותר: "איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם", זהו בית מקדש קטן לה, ובמה? בכך שזוג בונים בית בקדושה ומקדשים את ענין החומר לעשותו לשם ה', להקים צבאות לה' בקדושה וטהרה כדוגמת בנות ישראל במצרים, בכך הרי משרים שכינה בביתם, והופכים אותו לבית קדוש. ולכך "מידה כנגד מידה" - בנות ישראל במצרים זכו לקדש חומריותן במראות הצובאות ולזכך כוונתן לשם השם למען הרבות צבאות ה', ומסרו נפשם על כך שיהיו צבאות בקדושה ללא התבוללות תלילה, וכמו שהעידה התורה "החנוכי" "הפלואי" - ה' כתחילה וי' בסוף שם י-ה מעיד עליהם שלא קלקלו יחוסם, לכן בית שנחשד בחילול כוונה טהורה זו, והנה הבעל חושד באשתו שהפרה את קדושת הבית ופנתה לבה לחללו, תיבדק היא ע"י מים אלו הנתונים בכיור שהוא סמל קדושת החומר, ולכך יש בו את הסגולה לברר ולגלות בין הקודש לחול כרוח הקודש של חמורו דרבי פנחס בן יאיר, ובמים שבכלי קדוש זה ניתן להסיר החשד ממנה, ולפשוט ספק מבית המסופק בקדושתו, ולגלות האמת שבבית זה, ושם אכן בית זה טהור הוא, ישוב הבית לאיתנו ולקדושתו כבראשונה להיות בית מקודש לה, להביא ממנו הלאה צבאות ה', הכיור מנחשת שנוצר ממסירות נפשם של בנות ישראל - באמצעות אותן מראות נחשת - כדי לשמור על צבאות ה' שיבראו בטהרה - נהפך לכלי קדוש, באמצעותו יהא ניתן כמו כן לבדוק ולפשוט הספק מבית המסופק

The Kiyor was a large basin from which the Kohanim would wash their hands and feet before doing the Avodah (service). It infused them with great holiness as they prepared for their Divine task. Rashi says that it was made of sheets of polished copper which the women had used as mirrors. When the appeal was made for contributions toward the building of the Mishkan, the women donated these mirrors. Initially Moshe was hesitant to accept them because mirrors essentially serve to incite the yetzer hara. Hashem told Moshe that he should take them because these mirrors were the means for the survival of Klal Yisrael in Egypt, as they were used by the women to encourage the men to continue their normal family life.

In fact, while the donations of gold, silver, and other materials were melted down in order to form the necessary shapes of the various vessels of the Mishkan, the copper mirrors used to make the Kiyor were not melted down. As the Ibn Ezra (ibid.) notes, every single mirror donated became part of the Kiyor, since it was not limited by a specific size, unlike the ten Kiyorim built by Shlomo HaMelech for the first Beis Hamikdash (see I Melachim 7:38).

The Kiyor had another function besides its usage as a wash-basin for the Kohanim. Rashi says in Parashas Nasso (Bamidbar 5:17) that the water used to test a sotah (woman suspected of

being unfaithful to her husband) came from the Kiyor. Thus, its purpose was to restore the couple's shattered shalom bayis (if the woman was indeed innocent of the charges against her). It would also bring about the Divine blessings promised to one who was blameless of any wrongdoing.

There is a very important message in the construction of the Kiyor. A mitzvah has the koach (power) to infuse an inanimate object like a copper mirror with such intense holiness that it becomes part of the eternity of Klal Yisrael as a vessel like the Kiyor. It certainly has the koach to transform the heart and soul of a human being into a worthy receptacle for holiness and purity. When a person does a mitzvah, especially one that involves great effort and expense, his neshamah is uplifted and he himself becomes eternally attached to that mitzvah, which becomes a very part of his essence. Although this may not be visible to the human eye, it is a reality which permanently enhances one's neshamah.

21

הרי רואים אנו שהשג "החכמה" בא רק כתוצאה מההתעסקות והעשייה במלאכת המשכן! וביתר שאת נשתכללה החכמה שנרכשה לו לבצלאל, עקב שרשרת "המסירות נפש" העצמית שלו, ושל אבותיו וקודמיו.

* "מרים" זקנתו, המילדת, שמסרה את נפשה על הצלת ילדי ישראל מידי פרעה, "חור" אביו זקנו שמסר את נפשו ממש בכדי להציל את ישראל מחטא עבודה זרה והוא "בצלאל" חכמתו הלכה הלך והתלבן, הלוך והתגבש, תוך מעשי יצירת כלי המשכן, עד שהתורה מעידה עליו שהגיע חכמתו למעלת "רוח אלקיים", וזאת היא החכמה האמיתית שנתגלה לו בצורת עשיית כלים המתאימים להשראת השכינה.

וא"כ, אל נא נטעה שהחכמה המופשטת היא הגורמת להצלחה ולגדולה, ולא כן הוא, אלא שהגבורה, ויראת ה', המסירות נפש והנכונות להקרבה העצמית, הן הן המהוות את המסד והבסיס של החכמה, והן הן הגורמות להצלחה ולגדולה.

ואין החכמה נקנת ונרכשת כאילו מתנה מופשטת שמימית גרידא היראה והמעש, העלילה המתמידה ספוגה אהבה ויראת ה', הם המאצילים והממשיכים של האדם את כושר החכמה והתבונה.

בקדושתו, ולהעמידו על האמת, על מנת להוציא צבאות לה' ללא ספיקות. ולא עוד, אלא היא בית המקדש בייתר שאת לשם השם, ושממנו תצא בייתר שאת צבאות מבורכות, שאם לא ילדה עדיין - מעתה תלד, ואם היתה רגילה לילד שחורים תלד לבנים וכו', כמובא בגמרא.

* ומעתה נישא קל וחומר, אם חמורו של רבי פינחס בן יאיר, בעל חי - זכה להבחין בשעורים אם מעושרים הם אם לאו להיותו משמש לקודש, מי הכיור נתקדשו מהכיור להיותו עשוי מנחושת שנתקדשה ואן ביכולת מים אלו להבחין בין אשה כשרה ללא כשרה; האדם עצמו כשעושה רצון ה' וכובש תאוותיו ורצונותיו, על אחת כמה וכמה שנהפך כל מציאותו לקודש ואף גופו - להיותו נרתיק לנשמתו מקבל מהות של קדושה בחייו, ואף במותו לבלתי תשלוט בו רימה ותולעה.

שכט אור חדש

"ולא זה בלבד, אלא כל מי שנתעסק במלאכת המשכן, נתן בו הקב"ה חכמה בינה ודעת וגו', ולא נתפרסם מכולם אלא בצלאל" (שמו"ר מה"ג)

19

הנה עובדה בדוקה ומנוסה בכל רקמת ההיסטוריה העולמית, שכל אלה הגדולים אנשי המעש והעלילה אנשי היצירה והבנין, החל משטח ההנהגה המדינית ועד שטח קידום הרוחני והתפתחות המדעית, כל אלה אנשי השם לכל גדולתם והצלחתם לא מפאת חכמתם היתרה באו להם, אלא בעיקר ובגלל עוצם וענקיות רצונם לחתור ולהגיע עד מחוז הפצם ומטרם.

ושמעתי בשם הסבא מסלבודקה הרנצ"פ זצ"ל, שבהיותו בעוצם תקופת פריחתו והצלחתו ביצירת ישיבתו, וביסוד הרבצת תורתו ושיטתו בדרך לימוד המוסר אשר יצאו לו מוניטין בעולם, ומעריציו הרבים היו מביעים את הערצתם שהוא גאון ומנתח מפליא בכוחות הנפש, הוא ז"ל הזיה גוער ונוזף בפניהם ואומר דין לא הניין לו, דעו נא לכם שלא מפאת החכמה באה לי ההצלחה, כל היצירות והבנינים וההצלחה הוא רק תוצאת מסירות נפש.

אמנם שעם התגברות ופיתוח כשרון המסירות נפש, הולך ומתגבר בלב האדם גם מעיין החכמה וההבנה, ברם ראשית החכמה ותנאי קיומה הם הנכונות להקרבה העצמית והנכונות למסירות נפש, ואין החכמה

אב, אלא תולדה, תוצאה של ליטוש כוחות הנפש המתבצעים במעשים גדולים ועקביים.

20

וכן כל יחיד ויחיד במדרגתו העצמית והמיוחדת לו, מי שזוכה לחכמה ולהשראת התבונה וההצלחה, אין המובן שעליותיו הרוחניות נבנו לו בגלל החכמה שהוענקה לו מתחילה, אלא שהחכמה ניתנה לו בתור תשלום ושכר טוב על עמלו ומסירות נפשו, הצד השווה, עלינו להעמיק הכן והשג, שכל מהותה של החכמה, היא בהתמדת קיומה של הרגשת הנכונות להקרבה עצמית ומסירות נפשו לכבוד ה' ית"ש.

ונראה נא מה שאחז"ל על בצלאל בן אורי בן חור "מה ראה להזכיר כאן "חור" אלא בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע"ז, נתן נפשו על הקב"ה, ולא הניחו, עמדו והרגוהו, א"ל הקב"ה שחייך שאני פורע לך וכו', ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת, בזכות מרים, שנא "ויעש להם בתים", ומה היו הבתים בתי כהונה ובית מלכות, יוכבד נטלה כהונה ומלכות אהרן כהן גדול, משה מלך, ומרים נטלה חכמה שהעמידה את בצלאל" (שמו"ר מה"ג)

22 ויש לעתים תכופות, שכשרון זה מתגלה לו להאדם מצד אבותיו, או מצד איזה מאמץ של "מסירות נפש" שהתחיל להתלהט בפניו של האדם בימי עלומיו, וכעבור זמן ידוע, אותו כשרון המסירות נפש הולך וניער ומתלבש ומתלהט מחדש. רצון של "הקרבה עצמית" על איזה משימה רוחנית ששקע בימי העלומים בבכי הנפש "עולה וצף", עולה ומתגבר, ומתלבש בעלילות י-ה ראויות ומתאימות.

23

נשיאות הלב חביבה ומרוממת

והלא נראה גם בעושי המלאכה של מלאכת המשכן, מעולם הלא לא התלמדו ולא התאמנו בשום מלאכת מחשבת, כי פרעה הלא מנע וחסם לפניו את הדרך של השתלמות במקצועות המלאכות היפות והמחוכמות, מראה שמה ע"י התרוממותם במובן זה, יהינו למרוד בו כמבואר בראשונים, ומלאכת המשכן הלא דרשה טוב טעם והתאמנות והתמחות בכל מיני מלאכות ותעשייה. ובכן האיך זה נתבצע כל הענין? אלא שהתנדבותם נשיאת הלב והנכונות להתמסרות לכבוד ה', הפעימה אותם, עד כדי מדרגה כזו שיכלו להשתלם ולהסתגל בבנין המשכן.

ועיין מה שכתב הרמב"ן ז"ל (שמות לה. כא) "וטעם אשר נשאו לבו, לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או שיאמן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה', ללא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדוני דובר" וכ"ל, עכ"ל.

חרי רואים אנו בעליל, עד כמה הרצון האמץ והעקבי, התשוקה הכנה והעמוקה, להתאהב ולהתחבב לפני הקב"ה, מקנה לו להאדם את החכמה של החסתגלות להתאמן במלאכת מחשבת, כי לא מדדו ושקלו את כוחותיהם וידיעותיהם לדעת מתחילה אם הם ראויים למלאכות המסובכות והעדינות האלה. מה שברור היה להם שחם אחוזים ומחושקים בשלבהת י-ה עזה ובווערת בלבותיהם לכבוד צורם וקונם, ובכח הרצון הזה זכו לחכמה שנתגלתה והופיעה להם ממסתרי וצפונות לבותיהם.

24

בוא וראה כמה חביבה לפני הקב"ה חכמה כזו, חכמה בת התשוקה והמסירות נפש, שהרי כמה וכמה פעמים הוכפלו ונשלשו מעשי אלו החכמים בתורה, ונזכרו בחביבות יתירה כל פרטי המלאכה, כאילו

כביכול משתעשע ומתענג על כל גילוי וגילוי שבמעשיהם בכל ציץ וקמטן חן. וכבר המשילו חז"ל (תנחומא כי תשא ת. ח) "למלך ששלח בנו לבית הספר כשבא שאל ברי שתה, ברי דמך, ברי אזל לספרא, ברי אתי מבי ספרא". ונראה נא שכל מקצוע ומקצוע של מלאכת מחשבת זו שבמשכן, נכתב ונפרט ותואר בהתאם ליגיעה ולמאמץ המושקע במקצוע הזה.

וכמו שהקשה הרמב"ן ז"ל על ע"כ (שמות לו. א) "וירקעו את פחי הזהב, וקצץ פתילים לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן" וגו'. לא הוסיף בכל מלאכת הקודש לפרש דרך האומנות, איך נעשה, זולתי בכאן, והראוי שיאמר, ויעשו את האפוד זהב תכלת וגו' מעשה חושב כתפות עשו לו וגו' מן הדרך בכולם".

ואמרתי לפרש, היות והאומנות בתעשיית כלי הזהב דורשת יותר כוונת הלב מאשר במתכות אחרות, חן מצד הנודב שנודב את הזהב לכבוד משכן י-ה, והן מצד האומן המבצע את תכנית הכלים, הזהב מפאת חשיבותו ועדינותו דורש זהירות יתירה. ולכן האריכה התורה במלאכת הזהב, ופירטה את התעשייה בכל פרטיה, חוטיה ופתיליה שהיה צריך לקצץ ביד אומנת ומחוכמת כנ"ל.

ולכן היו מנפים את הזהב למעלה, לאות חשיבותה, וההרגשות החשובות שבלב הנודב, לאות רצון הטוב, וחפץ הטהור והמסורה לגבוה, וכן פ"י הרמב"ן "כי המביא זהב ינופף ידו לחשיבות הנדבה, או הלוקחים יניפו הזהב, להראותו לשבח המביא על נדבותו". ומה שמצינו שגם את "הנחושת התנופה", תירץ הרבינו בחיי ז"ל, שגם זה היה מצד חשיבותו, אחרי שליטתו והביאוהו לידי מעלת נחושת ממורט ומזהיר.

25

השגת החכמה בהקרבה עצמית

ועד כמה חשובה ויקרה היא לפני הקב"ה, המשימה הספוגה, מחשבה טהורה ומסירות נפש, אפשר לראות מענין כיוור הנחושת שעשו "ממראות הצובאות" אשר צבאו פתח אוהל מועד!

"בנות ישראל היו בידן "מראות" שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא מנעו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אי"ל הקב"ה, קבל, כי חביבין מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים, כשהיו בעליהן יגיעים בעבודת פרך,

26

היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה, ומאכילות אותן, ונוטלות המראות, וכל אחת רואה את עצמה עם בעלה במראה, ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך" (רש"י הקי שמות לה. ח). ובאבן עזרא ז"ל (שם) "וטעם הצובאות, כי משפט כל הנשים להתיפות, לראות פניהם בכל בקר במראות נחושת או זכוכית, לתקן הפארים שעל ראשיהם. והנה היו בישראל נשים עובדות השם, שסרו מתאוות זה העולם, ונתנו מראיהן נדבה, כי אין להם צורך עוד להתיפות, רק באות יום יום אל פתח אוהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצוות" עכ"ל.

המראות הללו צרופות וארוזות היו "מחשבה טהורה של מסירות נפש מן הסוג הגבוה ביותר, כי ידוע הוא שעיווי קושי השעבוד אינם מועילים ביותר לחידות הנפש, חיי עבודת של כיעור ואכזבה, של יסורים ומכאובים גופניים, בוודאי שהם דוחפים את האדם לראש ולברחה מכל נסיבה של התעודדות ושמחה, מתרחק הוא אף מקרבת משפחתו, הקדרות שולטת בכל, אדיש הוא וקר לכל התרוננות טבעית, והזכאון והקרירות גוברים עליו.

אמנם איש רב המוסר, ולטוש המחשבה, יודע להתחזק ולהתגבר אף בעת זכאון, ולהעמיד פנים שוחקות ומקרינות, תקוות ה' על כל סיביו, יאיר הוא פניו אף לכל אחד למי שנפגש, ובוודאי שעוד יחזור לחזק ולשמח את בני משפחתו, וזוהי גדלות מאד נעלה בעיני אמונה ובטחון.

27

והנה הנשים הנ"ל, אכן עמדו במדרגה המוסרית הרמה הנ"ל, הלא גורלן היה כגורל בעליהן, וגם עבדו בפרך, ושהיו משעבדים בהם המצריים בעבודה אשר גוף וכוח האנשים והגברים לבד סובלם, וכן בוודאי שסבליהן גדלו פי שבע מיסורי בעליהן, ומה מאד היו יסוריהן בראותן את ילדיהן נתונות למשיסה לאכזריות פרעה ועבדיו, לטבח ולהשקעה בחומות הבנין.

והנה אחרי כל העיוניים האלה הצליחו להתגבר במסירות נפש ממש על שברון וחורבן לבותיהם, ועוד לבשו גיל והתרפקות חן בכדי לעודד ולשמח ולשעשע את בעליהן, ולחזק בהם את האמונה באלוקי ישראל ובגאולתן, והעמידו צבאות בישראל. וכן שבחו חז"ל ואמרו "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים" (טוטה יא. א).

והמראות הנ"ל שימשו להן לנשים תכסיס וכלי שרת, לחזק את בעליהן באמונה הגדולה, והמראות האלה שיקפו את המחשבה הפנימית והמווכחת של אלה הצדקניות, ומשום כך זכו ונעשו כלי שרת למשכן ה',

ואלה הנשים חן החכמות האמיתיות שזכו לחכמתן בגלל מסירות נפשן ועומק נכונותן להקרבה עצמית, בכל התנאים והנסיבות אף של עבדות ודכאון.

מכל מאמרנו הנ"ל, נקרא נא לקח ונבין שכל עצם מעלת החכמה היא, כשהיא בת "המסירות נפש" והרצון האדיר והטהור להתקדש ולהיטהר במעשים טובים, ולא בעשירות של חכמה מופשטת סתם תבנה המדרגה הרוחנית האמיתית, כי אם ורק ע"י נכונות יום יומית ומתמדת לפצע מעשים טהורים ומכוונים לכבודו ית"ש, ומי יתן ונזכה לכך, אכיה"ר. ("תורת הנפש" מתוך מאמר "ואת צנועים חכמה")

Nefesh Chaya 25 R. Pinus

28

Women Guard the Sanctity

This phenomenon could be explained in two ways. The first is that women have no gadlus. There are no great women and no lowly women, and that is why nothing changes for them. There is no gadlus, therefore there is nothing to change from generation to generation.

But the truth is just the opposite. The original greatness of the Jewish People from its very inception was guarded by the women, and continues to be so.

The man fills the house with content—with Torah and mitzvos, and the woman creates the framework that receives it. The home is the receptacle that holds all this holy content. The content changes from generation to generation due to the process of *yeridas ha-doros*. But the framework, which is the home, retains the same format without any change. Women today protect the *kedushah* and *taharah* of the Jewish home with the same dedication that our foremothers did since the time of Sarah and Rivkah and Miriam.

Let's take, for example, the classic story *Goldilocks and the Three Bears*. Ostensibly, it is an innocent, clean story. But the story tells us that she enters the house without permission, eats without permission, and uses things without permission. And she doesn't feel comfortable sitting, neither here nor there. She needs to have maximum comfort. Altogether, there are no less than five Torah prohibitions and negative character traits depicted in this simple little story. Similarly, such stories often contain animals that display reprehensible behavior. Even though the characters are depicted as animals, the bad example they set will affect our children nonetheless.

It all comes in the back door, unnoticed. Before we know it, the degenerate culture of *Olam HaZeh* is flooding our home.

Our generation is like Egypt of old—the filth and impurity is overwhelming and threatens to wash us away. We must stand guard and seal every crack and crevice in the wall of the Jewish home.

A mother prays for her children—that they should learn Torah, that they should be *talmidei chachamim*—but she must build an appropriate home for them. She must fashion the framework of the home as one into which the Torah, which is the content, may be poured. In the Beis HaMikdash there was a Shulchan, a Mizbe'ach and a Menorah. All the utensils there were dedicated only to *avodas Hashem*. The Jewish home is like the Beis HaMikdash. When the home is prepared for *kedushah*, when the utensils and devices in it are fitting for *avodas Hashem*, then *kedushah* comes to rest there—like it did in the Beis HaMikdash.

The task of the Jewish woman is not an easy one. She must guard the *kedushah* and *taharah* of her Beis HaMikdash, so it should continue to remain in the same format throughout the generations. She must stand like an unmovable rock and not succumb to the winds of time.

In our generation, even if a man cannot be the "Vilna Gaon," a woman can indeed be "the wife of the Vilna Gaon."

This is her role and her privilege!

lighting a fire,⁴² about which is written. "You shall not kindle fire in all your dwelling places on the Shabbos day."⁴³

There should be a nice atmosphere in the home on Shabbos. There should be a feeling of peace and tranquility. During the twenty-four hours of Shabbos, the atmosphere should be pleasant, because we are in the Beis HaMikdash, so to speak.

בשיחה הקודמת הראנו את הקשר ההרוק שבין שמירת שבת למלאכת המשכן, המלמדנו על מהות השבת. "זכור ושמור כדיבור אחד נאמר" — אלו שני החלקים המרכיבים את השבת: סור מרע — איסורי מלאכה, ועשה טוב — יצירת קדושת שבת. הבה נבאר כיצד נלמדים שתי בחינות אלו ממלאכת המשכן.

החלק הראשון הוא: "ושמרו בני ישראל את השבת לעשותה את השבת" (שם לא, טז), בחינת "שמור". ל"ט מלאכות האסורות בשבת למדים מעשיית המשכן. "מלאכה" איננה קשורה בטירחה ומאמץ אלא ביצירת דבר חדש, ושיבות כיום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה" — כמו שכינת הקב"ה שלא באה אחרי מאמץ אלא לאחר יצירה, כך נצטוונו אנו לשבות בשבת. מהי הגדרת יצירה? זאת למדים ממלאכת המשכן.

רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל מבאר כי בניית המשכן על ידי עם ישראל הייתה היצירה היחידה האמיתית שאדם מסוגל ליצור בעולם. בניית בית, למשל, איננה "יצירה" אמיתית, שהרי לא בונים "יש מאין" אלא מרכיבים לבנים מוכנות זו על גב זו וכי, זו עשייה של "יש מיש".

יצירת הקב"ה את העולם בראו גשמיות מרוחניות, כך בעשיית המשכן היה כעין בריאה חדשה של יש מאין — לקחו חמרים גשמיים ויצרו מהם מקום לרוחניות — השראת השכינה. זוהי דוגמא של יצירת יש מאין (לא ככל המלאכות שנוצרות יש מיש), ומכל אותן ל"ט מלאכות (ותולדותיהן) שהוצרכו למלאכת המשכן שעל ידיהן זכינו להשראת השכינה בינינו, אנו שוכחים ולא עוסקים בהם בשבת, כי הן מהוות דוגמא לבריאת העולם שבה ברא הקב"ה את העולם יש מאין — גשמיות מרוחניות.³

ידועה אמרת הקדמונים ז"ל "ושכנתי בתוכם" — לא נאמר ושכנתי בתוכם (כמקדש) אלא בתוכם, בתוכו של כל אחד ואחד, בניית המשכן יצרה מקום להשראת השכינה בלב כל אחד ואחד, אף זו היא היצירה האמיתית הבלעדית, שכוחו האדם ליצור "יש מאין".

34 הכיור — דוגמא להפיכת גשמיות לרוחניות

נפרט דוגמא אחת מכלי המשכן, בו נראה כיצד התקיימה הפיכת החומר לרוח. הכיור: נטלו כלי של הנשים ששימש "להתייפות לראות פניהם בכל בוקר

במראות נחושת או זכוכית לתקן הפארות שעל ראשיהן" (אכן עזרא שמוח לה, ח). והפכו אותו לכלי לקידוש ידים ורגלים. אומר רש"י זצ"ל: כשם שבגדי הכהונה קידשו את גוף הכהנים, כך הכיור קידש את הידים והרגלים הבלתי מלוכשים.⁴

זאת ועוד, נאמר בתורה: "ויעש את הכיור נחושת ואת כנו נחושת במראות הצובאות אשר צבאו פתח אהל מועד" (שמות לח, ח). "במראות הצובאות" — בניית ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנרבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים וכו', ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להשקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה ונסתרה... (רש"י). "והטעם כמדרש הזה שבכל מלאכת המשכן קבלו התכשיטים מן הנשים... אבל שם נתערכה כל הנדבה, אבל שיעשו כלי מיוחד מן התכשיט העשוי ליצירה לא היה משה בוחר בכך עד שנאמר לו כן מפי הגבורה" (רמב"ן). "ולא הזכיר הכתוב מדת הכיור... רק נעשה בכל המראות שהביאו" (אכן עזרא). אף לא התייחסו אלא השתמשו בהם כמות שהם (רש"י).

אשר צבאו פתח אהל מועד" — "לשמוע דברי אלקים חיים כאמרו והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד, ואותן הנשים מאסו עניני תכשיטיהן והקדישו מראותיהן להורות שאינן צריכות עוד להן" (ספורנו). וכפירוש בעל הטורים מביא מהמסורה ב' מקומות שמראות הצובאות משמעותן נבואה "שאלו הנשים סרו מתאות העולם ונתנו מראותיהן לנרבת המשכן ונחה עליהם רוח אלקים" — המראות הביאו למראות אלקים.⁵

הרי דוגמא של יצירת יש מאין: כלי שבמהלכו משמש ליצירה הפכו לכלי להשגת מעלת הנבואה והשראת השכינה. בכח המשכן לקחת דבר חול ולהפכו למנוף לעליה רוחנית עצומה עד כדי מראות אלקים — רוח הקודש. כזה היה בנין המשכן, וזוהי היצירה האמיתית הקיימת בעולמנו. אף הלכות יצירה של שבת נלמדים ממלאכת המשכן. מן "השמור" נקיש אל "זכור" — אף ה"זכור" יכול לנצל את כל עניני העוה"ז לשם עליה רוחנית ולהגיע לפנימיות, עד כדי לרומם את עצמו ואת כל הבריאה כולה.

36 Maintaining this high level of domestic harmony on Shabbos is challenging. A non-observant Jew once confided to me: "I'm at work all week long, and my wife isn't home much either. We meet only on Shabbos, and then the fights start."

This is not what Shabbos is supposed to be. Shabbos is meant to unify the family. There is a specific halachah of shalom on Shabbos. The greeting of "Shabbat shalom" is not a product of modern Hebrew. It has its source in Chazal:

* When Shabbos commences, one says, "Shalom." And when it departs, one says, "Shabbos is not a day for crying out... dwell in shalom."⁴⁴

When we desist from our work on Shabbos, it is in a spirit of peace and tranquility. This is the beautiful "fragrance" of Shabbos. This is the special atmosphere that fills the home.

* And why is Shabbos the time for a special halachah of shalom bayis? Every person is unique. Husband and wife come from different backgrounds, and when they come together to build a home, their differences naturally create certain conflicts and power struggles. The husband says, for very good reason, that it should be like this. And the wife says, with very good reason, the opposite. This creates problems. When Reuven is Reuven and Rachel is Rachel, it's hard to have real shalom bayis.

37 But on Shabbos, we lose our personal identity, so to speak. There is no Reuven and no Rachel; there is only Hashem. We eat at Hashem's table. We are His guests. Usually, husband and wife don't fight when they are guests. In their own home, he is the master of the house, and she is the mistress: They feel they're on their own turf and can be themselves. But when visiting others, neither of them is the head of the household, and thus they unite.

This may be compared to two candles who are arguing over which of them sheds more light. When they're taken outside into the sunlight, the argument ceases. For in relation to the sun, candlelight becomes insignificant.

"And No Man Shall Be in the Ohel Mo'ed..." When we come home on Friday night, we greet the angels and say, "Shalom aleichem malachei ha-shareis..." and we conclude, "Tzeischem l'shalom...." First we greet the angels and then say goodbye to them. This is surprising: Why do we ask the angels to leave? Let them stay. Are they bothering anyone?

The Chofetz Chaim explains that we are saying shalom aleichem to the angels of Shabbos and tzeischem l'shalom to the angels of the week. This is similar to Yaakov's dream with the ladder, where the angels of Eretz Yisrael went up, and the angels of chutz la'aretz came down to escort him further.

38 There is another answer to this question, based on our comparison to the Beis HaMikdash. When a Kohen offered korbanos in the Temple courtyard, other people were permitted to be present. But when he would enter the Kodesh HaKodashim, the Torah commands, "And no man shall be in the Ohel Moed when he enters to atone in the holy place, until he exits."⁴⁵

The Midrash tells us that even angels were not allowed to be present:

* He entered the Kodesh HaKodashim, and the ministering angels fled from him. "And no 'man' shall be in the Ohel Moed when he enters" — this refers to the ministering angels, about whom is written (Yechezkel 1:10), "And the likeness of their faces was the face of a 'man'."⁴⁶

39 The moment in which the Kohen Gadol entered the Kodesh HaKodashim was very special. Hashem was alone with His beloved nation. This intimate moment required absolute privacy. Therefore, even the angels, with all due respect to their greatness and holiness, had to leave.

When we leave shul on Friday night, angels escort us home. We come home and find the Shabbos table set. We stand and say to the angels: "Shalom aleichem... bo'achem l'shalom... barchuni l'shalom...." And then we say to them, "My dear angels, we are about to recite Kiddush and begin the Shabbos meal. This is the meal of Hashem. At this meal, 'No 'man' shall be in the Ohel Mo'ed." Therefore we bid you goodbye: "Tzeischem l'shalom!" The time has come for you to leave, because this is a moment when Hashem is alone with His beloved people, and even angels cannot be present at this holy time."

40

Yom Tov is compared to a picture; each one has its own beautiful scene. But Shabbos is like a mirror — it has no content of its own. Shabbos is a day on which the whole world stops — no plowing, no cooking, no writing, etc. And when everything stops, what's left? Hashem! On this day, there's no world. There's only Hashem. Therefore, the mirror of Shabbos reflects Hashem. That is why we say that Shabbos is the day of Hashem.

And that is why Shabbos has so many intricate halachos. In order to fulfill the mitzvah of lulav, you just need to pick up a lulav. Shaking it in six directions adds to the mitzvah, but the basic Torah requirement is fulfilled the moment you take the lulav into your hand. Whereas on Shabbos, every move we make is complicated. For twenty-four hours, we must pay attention to everything we do. We make a salad, open the refrigerator, turn on the tap, want to pull off a paper towel... everywhere

we turn it's Shabbos, Shabbos, and again Shabbos. And not just in the kitchen and the living room. When we go outside, we again encounter Shabbos: the complex laws of transferring objects from domain to domain. And so it is with virtually every move we make on Shabbos.

* Hilchos Shabbos surround and permeate our lives because Hashem surrounds everything and fills everything. We live this reality on Shabbos. There is nothing but Shabbos; there is nothing but Hashem. The entire world ceases to exist, and we are now with Hashem alone, since there is nothing else. In this way, the numerous restrictions of Shabbos allow us to break free of the bounds of ordinary, mundane reality. Today, we are not just human beings living in the everyday world. We are transformed and uplifted to a whole new plane of reality in which we are alone with Hashem.

ודעת פרשה ויקהל טעם רלו

41

במראה הצבאת (ל"ח. ח)

יעו"י רש"י שפי' הכונה, אמנם באבן עזרא כ' שהיו נשים שהיו מואסות במראות שנעשו כדי להתקשט בהן והיו צובאות על פתח אהל מועד ונדכו מראות שלהן למלאכת המשכן, וע"ע בתרגום אונקלוס וברמב"ן. וע"ע למה עשו במראת אלו את הכיור דוקא, ונראה שקרוש דים ורגלים עיקרו לא רק להסיר הלכלוך מעל הרגלים, כי אם הכנה לקדושה ולכן מקום הכיור בהיכל, ומראות אלו שהיו הנשים מואסות בהם שרצו להתקדש, עשו מנדבתם זו כיור שיעקרו לקדוש הכהנים.

במראות" that the Kiyor was made of the mirrors of the righteous women of Bnei Yisroel, who had come to contribute their copper mirrors to the Mishkan. Rashi also mentions that the copper mirrors were donated in addition to the *terumas HaMishkan*, and were not counted with the rest of the copper in the reckoning at the beginning of Parshas Pikudei.

Thus, the Kiyor is unique among the vessels of the Mishkan in that it was not constructed from the materials contributed by all the people, but only from this special contribution of the righteous women. The gathering of the women at the entrance to the Tent of Meeting shows us the extent to which the women desired to participate in the *avodas HaMishkan*. They therefore took their most prized possessions, the mirrors they would use to adorn themselves, which symbolized

the preoccupation with worldly matters, and dedicated them to the service of the Mishkan, declaring, "שקר החן והבל היופי" - *Grace is false and beauty is vanity*" (Mishlei 31:30).

On a deeper level, the construction of the Kiyor can be understood in terms of the purpose it served in the Mishkan. Before the Kohanim could approach the Mizbe'ach or enter the Mishkan, they were required to wash their hands and feet with water from the Kiyor. It was a rite which purified the body, making it fit to perform the *avodah* in an unblemished way, as Dovid HaMelech said: "מי יעלה בהר ה' ומי יקום" - *Who shall ascend Hashem's mountain, and who shall stand in His holy Place? One of clean hands and a pure mind*" (Tehillim 24:4). Thus, the Kiyor was made specifically from the copper mirrors of the righteous Jewish women. They wanted to purify their *neshamos* by taking the mirrors which had served vanity, and cast them aside. The act of giving up their mirrors was a rite of purification, and this imbued the shiny copper plates with a special ability to purify the minds and bodies of those who would wash from the water of the Kiyor, which was made from those very mirrors. The hands and feet of the Kohanim thus were properly sanctified before approaching the *avodah*. [Ene Yisrael - R. Belsky]

הקריבו את קורבן התמיד, כדי שיקובל קורבנם ברצון לריח ניחוח (ותווייט לתמיד סופייד, ורעיב שם רפיה). זו גם הסיבה, שלמרות שנחשת המראות לא היתה אלא נחושת פשוטה בלבד, עלתה חשיבותה על תרומות החך והנוס ושאר תכשיטי-הזהב שתרמו הנשים למשכן. כיוון שהנחושת הנפשית לנתנת נחושת זו, נבעה מתפילה מעולה; תפילה שהשפיעה ושינתה את הלב. וכבר הארכנו, שעיקר הנתנה למשכן תלוי בכוונת הלב (עיין באורך, שיחה יט).

בנו תלוי אם כן אם נרחק, חלילה, או נקרב את הגאולה. וכבר לפני עשרות דורות אמר רב, גדול-האמוראים, שכבר "כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים". וגם שמואל, החולק עליו שם, כוונתו לכך שגם אם לא ישובו, יש איזשהו קץ לדבר. אך ודאי שגם הוא מודה שאין זמנו של קץ זה ידוע, ושיש בכוחה של תשובה להביא את הקץ מיד (סנה' צז: ורש"י שם). ואם מחפש מישהו באמת כיצד לקרב את הגאולה, מן הראוי לדעת, שאחת הדרכים היסודיות לקרב את הגאולה - היא התפילה; תפילה מעומק הלב. ואת הדגם לתפילה שכזו, נתנה לנו התורה כשפירטה את המקור לנחושת הכיור. שכשם שהתפילה חוללה שינוי באותן נשים, והביאה אותן להקדיש לה' גם את הכלי היקר והחביב עליהן, כך צריכה התפילה לחולל שינוי גם בנו; להביא להחלטות חדשות בלבנו, בהן נקדיש לה' את ערכי העולם הזה שקשה עלינו להיפרד מהם. כי תפילה אמיתית, מביאה בהכרח את האדם לחיות בצורה נעלה יותר, מאשר חי קודם לה. ונראה, שעל כך מתפללים אנו- בסיום הבקשות שבתפילת "שמונה עשרה": "וימלכנו מלכנו, ריקם אל תשיבנו" - שלא נשוב מלפני המלך, באותן ידיים ריקות בהן ניגשנו אל התפילה. שהתפילה תותיר את רישומה עלינו, בחיי המעשה.

אף על פי כן חשיבות רבה נודעת לרחיצת הידים והרגלים מן הכיור הרמב"ן בפירושו לתורה (שמות ל, יט) רומז כי רחיצת הידים והרגלים מסמלת את רחיצת וטיהור כל הגוף. בהגביה אדם את ידיו, הרי כפתייהן למעלה מכל איברי גופו, ואילו הרגלים מסמנות את קצהו התחתון של הגוף, ועל כן רחיצת הידים והרגלים מקדשת את כל מה שביניהם. דהיינו את כל גוף האדם. הוסיף על כך היבית ישראל! בהסבירו שהידיים הם כלי המעשה של האדם, ואתם חייב אדם לרחוץ ולטהר לבל יתגשמו ויטבעו במצולות החומר. יחד עם זאת חייב אדם לקדש גם את רגליו - הרגליו, עד שכל כולו, למן חלקו הגבוה והנישא ביותר, עד לקצהו השפל והירוד, כולו יהיה חתום בחותם הקדושה והטהרה.

ולכאורה, צריכים היינו לשאול: הרי מוזכרים בפרשה כלים נוספים שהיו במשכן, ואף לא באחד מהם, פירטה התורה את המקור לחומר-הגלם מהם ועשו הכלים. לא כתוב מי תרם את עצי-השיטים; לא הוזכר מניין חובא הזהב למנורה; וכדומה. רק בכיור, הכלי בו מקדש הכוהן ידיו ורגליו קודם שיעבוד, חשוב כנראה לציין את מקור התרומה. ואם התורה רואה, שראוי שכל יהודי ידע לדורות, שאת הכיור עשו מאותן מראות של הנשים שבאו להתפלל פתח האוהל (אונקלוס, ראב"ט) - משמע שהדבר מצריך עיון והבנה.

הכנה זר-שלבית לעבודת המקדש - וצריך לומר, שהחשיבות שראתה התורה בפירוט זה, היא משום שאת כל הקדושה שלו לעבודה במשכן, היה הכוהן שואב מאותו קידוש ידיים ורגליים. בפעולה זו, מונח היסוד לקדושה ששורה על הכוהן בעבודתו, ועל כן הרחיבה התורה בעניין הכיור. תאמרו: והרי כבר קודם לכן טבל הכוהן את כל גופו במקווה ונטהר (וימא ג, ג), ומה אמור קידוש ידיים ורגליים זה להוסיף? - אלא שהטבילה במקווה, רק הסיירה מהגוף את הטומאה, את המפריעים לקדושה; אבל כעת, מניין יערה קדושה על גופו מניין יישאב את מעלתו - מן הכיור; משם הוא מושך קדושה אל כל גופו. ובאה התורה ומגלה, שהקדושה האצורה בכיור זה, לא באה מנדבת

נחשת רגילה שנדב מאן-דהו למשכן, אלא מנחושת שקדמה ונתקדשה על ידי תפילה; תפילתן של אותן נשים, "אשר צבאו פתח אוהל-מועד" בעצת תפילתן. ולא די שנחושת זו נתקדשה בדביקות התפילה, אלא שאף היתה זו נחושת המראות של אותן נשים. מראה, היא כלי אישי וחביב מאוד אצל אשה, יותר מכל שאר כלי-הנשים המוזכרים בתחילת הפרשה (שמות לה, כב). ויתכן אפילו, שכאשר באו להתפלל, לא נתכוונו כלל הנשים לתת אותן מראות, המצויות בידיהן באופן קבוע מפני החביבות. ורק בהשפעת תפילתן העלוונה; בעקבות קרבת האלקים שהשיגו, חשו שגם את המראות הן צריכות לתרום למשכן. מהתרוממות רוח כזו, ממתת-נפש שכזו - שואבים כוהני' קדושה! זהו השיעור הנלמד מן הכיור שהיה במשכן; כיור, שהיתה בו מעלה יתירה על הכיורים שנעשו אחריו, שהרי בבית ראשון ושני, נעשה הכיור מנחושת רגילה.

הדיבור - יסוד הקרבה לה' יסוד העבודה והקדושה במשכן, הוא איפוא על-ידי תפילה. ונמצאו למדים, שבנוסף לכך שהתפילה היא תחליף לקורבנות, הרי היא בראש ובראשונה יסוד הקורבנות. כי הפעולה היסודית בפניית האדם אל הבורא, היתה ונשארה - הדיבור; הפעולה בה נבדל ונתרומם האדם מכל חי. אלא שבזמן המקדש, נוספה אפשרות מעולה יותר של התבטאות, וזאת בהקרבת הקורבן; פעולה מעשית, הבאה רק בנוסף ליסוד התפילה שבדיבור. אבל העיקר הוא האמירה בפה, ולא כפי שמקובל לחשוב, שהיום, בדלית-ברירא, באה התפילה כזכר עמום בלבד למעשה הקורבנות.

ולכן כידוע, בכל קורבן הבא על חטא, חייבת להיות גם אמירת וידוי של המקריב, ו"אין מתכפר להן בקורבנם; עד שיעשו תשובה ויתוודו וידוי דברים" (רמב"ם הל' תשובה א, א). אפילו בקורבן שלמים, שאינו בא על חטא ואין בו מקום לוידוי, אומר הרמב"ם: "ויראה לי, שאינו מתוודה על השלמים, אבל אומר דברי שבח" (הל' מעשה הקורבנות סופ"ג). משמע שהרמב"ם הבין, שחייב להיות דיבור בכל קורבן, כיוון שהתפילה שבפה, היא היא יסוד הקורבן; יסוד ההתקרבות לה'. ולכן בכל בוקר, היו הכוהנים מתפללים קודם